

Internet eta hizkuntzak

Udaberrian argitaratutako txosten batean Eurobarometroak europarrok Interneten nabigatzeko ditugun hizkuntza-ohiturez bildutako datuak jakinarazi ditu. *User Language Preferences online* deritzo txostenari (ikus: www.eubusiness.com/topics/internet/languages-1). Hainbat esparrutako Internet erabilera aztertzen da: prentsa leitzea, informazioa bilatzea, komunikatzea, erosketak egitea edo eragiketa finantzarioak egitea. Datu jakingarriak ematen ditu inkestak. Beste inkesta batzuetan erakutsitako joerak berresten ditu hala ere.

Europako Batasuneko estatuetako 10 Internet-erabiltzailetatik 9k bere berezko hizkuntzan nabigatzea nahiago dute aukera hori eskaintzen bada. Erdiak, ordea (%53k), onartuko luke ingelesezko bertsioa bere hizkuntzakerik egongo ez balitz.

Bere estatuko webgune guztiak hizkuntza ofizial guztietan egon beharko luketen galdetzen denean, %88k baiezkoa erantzuten du eta gainera %81ek beste hizkuntza batzuetan ere egon beharko luketela erantzuten du.

EBko internauten %19k bakarrik esaten du bere berezko hizkuntzan bakarrik nabigatzen duela, baina portzentaje hori %42ra igotzen da erosketak egin behar baditu eta %76ra eragiketa finantzarioren bat tartean denean.

Inkestaren emaitzak estatuz estatu analizatzen badira nabarmentzeko joera bat dager. Interneten eduki handia duten hizkuntzen hiztunek tolerantzia txikiagoa dute beste hizkuntzetan dagoen edukiarekiko edo, modu batean esanda, Interneten eduki gutxi duten hizkuntzen hiztunek beste hizkuntza batean dauden edukiak onartzeko joera handiagoa dute. Hori Zipren, Maltaan edo Eslovenian nabarmen ikusten da.

Europako Batasunean ofizialak ez diren berezko hizkuntzak, euskarak edo katalanak kasu, izan duten trataera ez dago garbi. *'Mother tongue'* (ama hizkuntza) edo *'own language'* (berezko hizkuntza) bezain kontzeptu labainak erabiltzen dira. Kontzeptu subjektiboa da eta jakina da egoera soziolinguistiko batzuetan pertsonak gurasoengandik jasotako hizkuntza ezkutatu egiten dutela hizkuntza ofizial nagusiaren mesedetan. Bestalde, *'Zein da zure ama hizkuntza edo zure berezko hizkuntza?'* itauna egiten denean zerrenda itxi bat eskaini ei da, txostenean adierazten ez dena. Sobra ere, ofizialak ez diren berezko hizkuntzak eskaini egin dira, Espainiako datuetan katalanari buruzko datuak ageri direlako. Alta bada, Espainian egin diren 501 inkestetan galdera horren erantzunek harridura-puntua sortzen dute. Izan ere, %87,2k gaztelania esaten du, %6,6k katalana, %2,4k beste hizkuntza bat, %0,4k errusiera (?) eta %0,2k suediera (?). Horretaz aparte, Espainian galdetzen denean ea 'berezko hizkuntzan' ez den batean nabigatzen denean zein den, %12k gaztelania erantzuten du.

Horrek guztiak bi ondorio argi uzten ditu. Jendeak askoz ere nahiago du bere berezko hizkuntzan aritzea baita Interneten ere eta hori sarearen hizkuntza dibertsitatearen mesederako da. Hortaz, Internet bidez 'merkatura' iritsi nahi duenak informazioa ahalik eta hizkuntza gehienetan eskaini behar du. Helburu merkatuaren hizkuntzan jardun behar du, eta ingelesa lagungarria bada ere, ez da aski.

Dibertsitate linguistiko hori kudeatzean hizkuntzaren teknologiak makulu ezinbestekoak dira prozesuen eraginkortasuna hobetzea eta kostuak doitzea ekartzen dutelako besteak beste.

Elgorria

Ekainaren hasieran jakin genuen. Lehen aldiz azken 10 urteotan elgorri kasuak izan ditugu Gipuzkoan. Negu-udaberrian izan da. Hogeita bat gaztek sufritu dute. Gazte horietatik 18 txertatu gabekoak ziren.

Gipuzkoako egoera herrialde garatuetan gertatzen ari denaren isla da. Espainian 2 elgorri kasu egon ziren 2004an; 2011ren lehen seihilekoan 1.300etik gora izan dira. Epe berean Frantzian 5.000 kasu egon dira eta 6 heriotza. Iaz Kalifornian 10 lagun hil ziren.

Zergatik ari da gurean desagertutzat jotako eritasuna itzultzen? Txertatu gabeko haurren proportzioa igotzen ari delako. Umeek 12-15 hilabete dituztelarik hirukoitz biriko izeneko txertoa hartzen dute. Ondorioz elgorriaren, errubeolaren eta hazizurriaren kontra txertatuta gertatzen dira. Azken urteotan guraso gazteen artean txertoak eragin kaltegarria izan dezakeela zabaldu da. Hortaz, gero eta gehiago dira beren seme-alabei hirukoitz birikoa txertatzen ez dietenak. Hori elgorriaren birusaz babestuta ez dauden umeen eta gazteen poltsa bat sortzen ari da, eritasunaren erasoak gertatzea errazten duena. Elgorri-erasoek ez diete soilik txertatu gabekoei eragiten. Txertatutakoek ere paira dezakete eritasuna. Beraz, gizartea jartzen da arriskutan. Gurean umeen %5 baino ez dago egoera horretan. Herrialde anglosaxoietan txertatu gabekoen portzentajea adierazgarria izan daiteke hainbat eskualdetan. AEBetan 1.500 gurasoen artean egin berri den azterketa batek aditzera eman du horietatik laurden batek uste duela txertoek autismoa eragin diezaieketela ume osasuntsuei. Halaber, hamarretik batek ez zituen seme-alabak txertatu.

Nola iritsi dira guraso horiek ondorio horretara? Internet bide izugarria da jendea informatzeko eta hezteko, baina baita informazio okerra eta ustekeriak zabaltzeko. Interneten makina bat gune aurki daiteke txertoak eta autismoa lotzen dituen informazioa zabaltzen dutenak. Informazio erratu horri jantzi zientifikoa erantsi diote. Andrew Wakefield mediku ingelesak 1998an publikatutako lan bat dute erreferentzia. 11 umeren autismoa hirukoitz birikoarekin lotu zuen. Gerora lan hori iruzurra dela frogatu da (ikus: http://en.wikipedia.org/wiki/MMR_vaccine_controversy). Dena dela sustrai luzeak utzi ditu.

Elgorria osasun-arazo bihurtzear egon liteke. Nola egin aurre umeak ez txertatzeko joera hazkor horri? Gurasoak egoki informatzea, auziaren benetako neurria ematea eta jarrerera horrek hirugarrenengan eragin dezakeen kaltea age-rian jartzea arazoa bideratzeko oinarriak dira. Osasun-sistemaren eta profesionalen lana izan daiteke hori. Prest al dago sistema horretarako? Esaterako, umeak artatzen dituzten pediatrek denborarik ba al dute hori egiteko? Prestatuta al daude ezezko jarrerara duten gurasoak konbentzitzeko? Prebentzio-lana izan daiteke hau guzti hau, baina krisi-garai honetan non osasun-aurrekontuak murriztu nahi diren, aukerarik ba al dago?

Toki batzuetan legearen pisua usatzea deliberatu dute. Uztailean Andaluziako gobernuak onartu duen Osasun Publikoaren legeak seme-alabak txertatzera behartuko ditu herritarrak. Ez daukat oso garbi bide hau momentuko adabakia ez ote den. Txertatzea nahi ez dutenek baliatzen dituzten argudioen artean ‘norbanakoaren askatasunarena’ dago. Kasu honetan nabarmena da ‘askatasun’ horrek hirugarrenei eragiten diela, eritasun-poltsak sortarazten dituelako. Beraz legea erabiltzeak zilegitasun etikoa badu. Nago, ordea, ideien eta usteen esparruan informazio ona eta egokia epe luzera eraginkorragoa dela. Interneten eta bestelako foroetan dabilen informazio okerra borrokatzetik eta gurasoak konbentzitzetik eman ahalko zaio buelta joerari. Dena dela, gure sozietate honetan erraz asko jotzen dugu debekuaren bidetik, informazioa bigarren mailan lagata.

Pasahitzak

Aitortu behar dizuet gero eta nekatuagoa nagoela edozein eragiketa egiteko eskatzen dizkiguten pasahitz eta enparauekin. Nire lehen harremana pasahitzekin kutxazainak abian jarri zirenean izan zen. Entenditzen dut beste inor nire diruetan eskua ez sartzeko kontrolen eta iragazkien beharra. Segurtasuna legea da kasu horretan. Alabaina, segurta-

suna konplikazio eta lan bihurtzen denean zerbaitek huts egiten du.

Hortaz, *Scientific American* aldizkariaren atzen alean David Pogue zutabegilearen artikulua leitu nuenean gustura gelditu nintzen. ‘Segurtasun-betebehar absurdoetan itotzen ari den mundua’ azpigitulatzan du zutabea.

‘Ados!’ oihu egin nuen nire golkorako. Bere alabaren eskolan gertatutakoa kontatzen du. Izan ere, ikasleek, segurtasunaren izenean, 8 karaktereko pasahitzak erabili behar dituzte eta letrak, zenbakiak eta puntuazio-zeinuak baliatu behar dituzte eta segidak ezin du tartean ingelesezko hitzik izan. Gainera, pasahitza 30 egunez behin aldatu behar dute. Ez da gauza berria, gero eta ohikoago bihurtzen ari da enpresa-munduan. LHko 5. mailako ikasleei eskolako webgunetik etxeko lanak deskargatzeko ezartzea, aitzitik, absurdoaren mugetan dago.

Segurtasun informatikoaren adituei jaramon egingo bagenie, usatzen dugun webgune bakoitzeko 32 karaktereko pasahitza baliatu beharko genuke non letrak, zenbakiak eta puntuazio-zeinuak nahastu beharko genituzkeen. Eta bi astean behin aldatu! Ezin dut imajinatu horiek guztiak gogoratzearen amesgaiztoaren tamaina!

Hortaz, gehienok errazetik jotzen dugu, pasahitz ia bera egoera guztietan baliatuz. Bekatu larria, jakina! Hala ere, gutxienez maila bereko bekatua da, segurtasun-neurri heretsi horiek baliatzen dituzten erakundeetan, enplegatuek gero pasahitza *post-it* batean badute ordenadorearen ondoan itsatsita. Horrelakoak ikusten dira, gero!

Pasahitzen auzi horren beste modalitate gogaikarria webguneetan erregistratu behar izate hori. Are gogaikarriagoa gertatzen zait erregistratu behar hori baten batek dokumentu bat helarazi nahi didanean agiriak konpartitzeko webgune horietako batean jartzen duenean. Ezin dut eraman! Gero eta sarriago jazotzen ari zait, ordea. Errebelatu eta izenik ez ematea deliberatu dut. Hortaz, horrelako sistemak baliatzen dituztenei dokumentua mesedez posta elektronikoz bidaltzea eskatzen diet. Nekatuta bainago nire arrastoa nonahi uzteaz!

Mugarik gabeko zientzia

Espainia aldera Aita Santuak eginiko bisitak hautsak harrotu ditu hamaika motibo medio. Zientziaren mugei buruz eginiko aipamena ekarriko dut hona. Hala ere, gustura arituko nintzatekeen bisitak sortu dituen beste eztabaida batzuez, estatuaren laikotasunaz kasu.

Prentsatik izan nuen berri. Atentzioa erakarri zidan. Titular gehienek honelako zerbait zioten: *‘Aita Santuak mugarik gabeko zientzia salatu du’*. Berrien testuan argibide gehiago ez. San Lorenzo del Escorialen unibertsitario katolikoei eginiko hitzaldi baten zatia zen aipamena. Hortik aurrera ezer gutxi. Zer esan nahi izan du Ratzingerrek ‘mugarik gabeko zientzia’ esapidarekin. Hitzaldiaren testua ere eskuratu dut. Honatx duzue jatorrizko hizkuntzan:

Sabemos que cuando la sola utilidad y el pragmatismo inmediato se erigen como criterio principal, las pérdidas pueden ser dramáticas: desde los abusos de una ciencia sin límites, más allá de ella misma, hasta el totalitarismo político que se aviva fácilmente cuando se elimina toda referencia superior al mero cálculo de poder. En cambio, la genuina idea de Universidad es precisamente lo que nos preserva de esa visión reduccionista y sesgada de lo humano.

Hara! Lengoia kriptiko horrek ez dit gauza handirik esaten, nahiz eta suma dezakedan zientzia hutsaren arrazoia kritikatzan ari dela, hots, zientzian nagusiki oinarritutako munduaren ikuspena. Mugarik gabeko zientzia salatzeak kontraesana du bere baitan, definizioz ez baitauka zientziak, jakintza zientifikoak, mugarik. Beste enbor bateko ezpala da zientziaren izenean egin daitezkeen gehiegikeriez aritzea. Erljioaz ere gauza bera egin baitaiteke. Eliza katolikoak berak kondoiari egiten dion gerra HIESa arrapaladan ari den herrietan.

Egia esan, niri pertsonalki eliza katolikoaren kargurik gorenak izan ditzakeen iritzia ez zaizkit inporta urliak edo sendiak izan ditzakeenak baino gehiago. Arazoa da kasu honetan milioi asko jenderentzat, Madrilen bildu ziren horientzat etsenplurako, Benedikto XVI.aren esana egia ber-

dadero errebelatua dela; horrek eragin ditzakeen ondorio guztiekin, gorago aipatu dudan adibidea kasu.

Interneten xerkan aritu naiz Ratzingerren pentsamenduan zientziaren mugez zer agertzen den. 2006an Zientzien Akademia Pontifizioaren kideen aurrean emaniko diskurtsoa aurkitu dut. Izenburu adierazgarria du: *Zientziaren aukerak eta mugak* (ikus: www.zenit.org/article-21655?l=spanish). Nire irudiko desegokiak diren esaldi bat baino gehiago leitu daitezke testuan, baina ikuspegi orokorraren muina honetan egon daiteke:

Gizakiak ezin du zientzia eta teknologian horren konfiantza irrazionala eta baldintzarik gabekoa jarri, uste izateko zientzia eta teknologiaren aurrerabideak dena esplika dezakeela eta bere behar existentzialak eta izpiritualak osorik beteko dituela. Zientziak ezin ditu filosofia eta errebelazioa ordezkatu. Ezin die erantzun erabatekorik eman gizakiaren oinarritzko galderei, hala nola bizitzaren eta heriotzaren zentzuari, balio oinarritzokoei eta aurrerabidearen izaerari dagozkienak.

Errebelazioa da gako hitza. Zientziak munduaren eta uni-bertsoaren funtzionamenduaren ikuspegi damaigu, alegia, nola dabilen, zeintzuk diren gobernatzen duten oinarritzko legeak, nola egitaratuta dagoen. Etengabeko galderak eta erantzunak. Erantzun guztiek beste galdera batzuk planteatzen dituzte. Peskiza etengabea. Modu globalean hartuta bizitzak eta heriotzak zentzurik ba al dute, prozesu fisiko-kimiko antientropiko baten bilakaeraren ondorio izateaz aparte. Maila pertsonalean beste kontu bat da, norberak bilatuko baitio bizitzari zentzua. Filosofiak lagun diezaioke horretan urliari. Erlijioari helduko dio sendiak. Dena dela, bi-biak giza pentsamenduaren konstruktua baino ez dira, eta hori bezala anitzak eta, sarri, kontrajarriak eta kontraesankorrak dira. Zientziak agerian uzten dizkigun naturaren le-geak, aitzitik, unibertsalak eta bakarrak dira.

Sobra ere, errebelazioaren mugak tenkatzen dituzten zientziaren ondorioak dirateke abusu horiek. Edo beste modu batera esanda, arrazoimenak giza konstruktua agerian uzten dituen gaitzen dituzten zientziak mugak.¶

